

PAPER DETAILS

TITLE: Avrupa Merkez Bankası`nin (AMB) Euro Yönetimindeki Etkinlik Sorununun Analizi(Efficiency Management Problem Of European Central Bank (ECB) About The Euro)

AUTHORS: Hüseyin ÖZDESER

PAGES: 467-482

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/146208>

Avrupa Merkez Bankası'nın (AMB) Euro Yönetimindeki Etkinlik Sorununun Analizi

Hüseyin ÖZDEŞER*

ÖZ

Avrupa Birliği'nde (AB) Parasal Birlik sürecinin gerekliliği tartışılmazdır. Parasal Birlik; ekonominin AB içerisinde bir bütünsel olarak hareketliliğinin sağlanabilmesi açısından köşe taşı niteliğindedir. AB'nde şu an için toplam 28 olan AB üyesi ülkeden yalnızca 19 üye euro bölgesinde yer almaktadır. Bu durum parasal entegrasyonun tamamlanabilmesi için uzun süreye ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Euro bölgesinde para politikalarının uygulanmasından sorumlu olan Avrupa Merkez Bankası (AMB), AB'nin ekonomik ve siyasi entegrasyonunun tamamlanmamasından dolayı ciddi zaafılar ve çaresizlikler yaşamaktadır; ve yaşaması da kaçınılmazdır. AB ve euro bölgesinde yaşanan her türlü sayasi ve ekonomik entegrasyon süreçlerindeki çatışmalar ve aynı zamanda ekonomik krizler; AB'ni ve euroyu olumsuz etkilemektedir. Yalnızca euronun yönetiminden sorumlu olan AMB; AB'nin ve aynı zamanda Avrupa Para Birliği (APB) bölgesinde yaşanan ve yaşanması muhtemel her türlü olumsuzluk karşısında çaresiz kalmakta ve euroda yaşanan olumsuzluklar karşısında çok fazla müdahale edebilme şansı olamamaktadır. Çalışmanın amacı; AMB'nin istikrarlı bir euro yönetimi konusundaki zaafılarını ve çaresizliğini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Avrupa Merkez Bankası, Euro, Avrupa Para Birliği, ekonomik entegrasyon

JEL Sınıflandırılması: E5.

Efficiency Management Problem Of European Central Bank (ECB) About The Euro

ABSTRACT

The necessity of a monetary integration process in the European Union is inarguable. Monetary Union has a corner stone role for letting Economy in the EU to act as a whole. Only 19 members of the EU take place in the Euro Zone. In this case; there is a long time needed for completion the monetary integration process. European Central Bank (ECB) which is responsible for the monetary policy application in Euro Zone, will have serious weakness and desperation and having them is inevitable; because the economic and political integration of the EU is not completed yet. All kinds of conflicts in political and economic integration process of the EU and economic crises, will have negative impacts on the EU and also on Euro. ECB is helpless about any negative developments that take place or may take place in European Monetary Union (EMU) Area and it does not have an efficient intervention chance for preventing the negative impacts occurring on the Euro. The aim of the study is to present the weakness and desperation of the ECB about applying policies for a stable Euro.

Key Words: EU, ECB, Euro, EMU, economic integration

JEL Classification: E5.

* Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, İİBF, Ekonomi Bölümü, huseyin.ozdeser@neu.edu.tr

(Makale Gönderim Tarihi: 05.08.2015 / Yayına Kabul Tarihi: 20.11.2015)

I. Giriş

AB ve euro bölgesi ülkelerde ekonomik ve siyasi krizlerin yaşanması kuşkusuz euronun uluslararası piyasalarda güvenilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Euro bölgesinde yer alan Yunanistan'daki ekonomik krizin boyutları ve Yunanistan'ın eurodan ayrılma senaryoları, Yunanistan'daki 05.07.2015 tarihinde yapılan referandumda halkın AB otoritelerine hayır demesi ve aynı zamanda İngiltere'nin AB üyeliğinin devamlılığı konusunda 2017 yılında referanduma gitme senaryoları AB'nin ve özelde de euronun gelecekle ilgili senaryolarını olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca Portekiz, İspanya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi gibi Avrupa Para Birliği üyesi ülkelerde de ekonomik krizlerinin yer alması, gerek AB'nin gerekse euronun geleceği ile ilgili endişelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. AMB'nin müdahale kapsamı dışında yaşanan tüm bu gelişmeler; AMB'nin güçlü bir euro yönetimi konusunda zorluklarla karşı karşıya kalmasına nereden olmaktadır. Çalışmada AMB'nin etkin bir euro yönetimi konusundaki çaresizliğine vurgu yapılmaktadır. Euronun bir para birimi olarak en büyük riskini; AB'nin genişleme politikasındaki tutarsızlığı oluşturmaktadır. Yunanistan 1981 yılında tüm AB kriterleri bir yana bırakılarak üye yapılmıştır. 2004 yılında (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi) GKRY'nin ve Malta'nın yine tüm AB kriterleri göz ardı edilerek AB'ye tam üyelikleri söz konusu olmuştur. 2007 yılında ekonomik durumları çok kötü olan Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye tam üye yapılmaları AB'nin genişleme politikasında ciddi tartışılması gereken noktalar olduğunu göstermektedir.

<http://ekoavrasya.net/Duyuru.aspx?did=161&lang=TR>

Özellikle Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin, Kıbrıs sorununa çözüm olmadan AB'ye tam üye yapılması; AB'nin genişleme politikası ile ilgili olarak yaptığı önemli bir hatadır. Çünkü, Kıbrıs adası iki ayrı toplumdan oluşmaktadır ve bugün için adanın yalnızca Güney Kıbrıs Rum Yönetimi AB'ye üyedir. Kıbrıslı Türkler adanın Kuzeyinde yaşayan toplum olarak AB'nin dışında kalmışlardır. Bu durum, Kıbrıs adasında AB müktesebatının Güney Kıbrıs'ta geçerli olduğu, fakat Kuzey Kıbrıs'ta askıda olduğu bir durumu yaratmıştır. Çünkü AB Kıbrıs'ın Güneyini değil; dünyanın tanıdığı Kıbrıs Cumhuriyeti'ni AB'ye üye yapmıştır ve adanın kuzeyi de söz konusu Cumhuriyete dahildir.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıslı Türkler yer almadan tek başlarına AB'ye tam üye yapılmaları; Kıbrıs adasında bulunması muhtemel bir çözüme de önemli ölçüde olumsuz bir etki yaratmıştır. AB üyeliğini garantilemiş olan bir Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs adasında barış yapma konusunda çok fazla bir gereksinimi kalmamıştır.

Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye üyeliklerinde de eksik unsurlar bulunmaktadır. Her iki üye ülkenin de serbest piyasa ekonomisine bağlı bir ekonomik geçmişleri bulunmamaktadır. Dolayısıyla serbest piyasa ekonomisinin gerektirdiği koşulları tam olarak ekonomisinde oluşturmadan ve ekonomik yapılarını AB üyesi olabilme konumuna getirmeden, Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye tam üyelikleri hatalı olmuştur.

Burada gerek Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin gerekse Bulgaristan ve Romanya'nın yanlış zamanda AB'ye üye yapılmalarında siyasi bazı noktaları aramak gerek.

AB, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni AB'ye üye yaparak stratejik yönden çok önemli olan bir adada söz sahibi olmayı amaçlamıştır. Böylece Kıbrıs sorunu ile ilgili olarak yaşanacak tüm gelişmelerde AB'nin etkin durumu söz konusu olacaktır.

Bulgaristan ve Romanya'nın üyelikleri sürecinde AB'ndeki sosyalist yapıların etkilerinin ortadan tamamen kaldırılması hedeflenmiştir. Çünkü, bu şekilde söz konusu ülkelerin herhangi bir şekilde eski yönetimlerine dönme şansları tamamen ortadan kaldırılmış olmaktadır. Böylece, AB yapısından serbest piyasa ekonomisinin olumsuz yönden işleyişine neden olacak olan tüm unsurlar ortadan kaldırılmış olmaktadır.

II. Avrupa Birliğinin Entegrasyon Süreci

Birleşik bir Avrupa yaratma fikri bir kaç yüzyıl öncesine dayanmaktadır. Fakat II. Dünya savaşında Avrupa'da bir birlik kurma fikrinin aciliyeti ortaya çıkmıştır. Avrupa'da bir birlik yaratmanın temel mantığı, Avrupa'da başka bir savaşın oluşumunu imkansızlaştırmaktır (Nello, 2005a:12). AB'nde entegrasyon süreci siyasi faktörler temelinde yürütülmüştür. AB'ndeki entegrasyon sürecinin ana amacı; Avrupa'da meydana gelecek savaş olasılıklarını ortadan kaldırarak Avrupa'da, Merkez ve Doğu Avrupa'daki ülkelerle entegrasyon sürecine gitmek (Wyplosz ve Baldwin, 2004a:26). AB'nin entegrasyon süreci 1952 yılında başlayarak günümüze kadar dinamik bir yapıyla devam eden bir süreçtir. Şu an için toplam üye sayısı 28 olan AB'nin üyesi olan ülkeler şunlardır: "Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Kıbrıs(GKRY), Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Kıbrıs(GKRY), Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan"

<http://avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi/ab-nedir/ueye-uelkeler.html>.

AB'ye üye olan ülke sayısının kesin olarak hangi sayı ile sona ereceği bilinmemektedir. AB büyük bir barış projesidir. AB üyesi ülkeler aynı ekonomik blokun içerisinde yer aldıkları sürece, birbirleri ile savaşma gibi bir olasılıkları yoktur. AB üyesi ülkelerin kendi milli menfaatlerini ve değer yargılarını bir tarafa koyarak bir ekonomik çıkar başlığı altında toplanabilmeleri ve dahası bunu en uç noktalara taşıma çabaları hiç kuşku yok ki büyük bir başarıdır. Burada vurgulanması gereken önemli nokta; AB'nin sadece bir ekonomik entegrasyon süreci olmadığı, aynı zamanda siyasi entegrasyon süreci olduğudur. AB üyesi ülkelerin her birinin farklı hükümetleri ve dolayısıyla farklı yönetimleri vardır. Bu realite ışığında, AB'ndeki entegrasyon sürecinin çok hızlı ilerlemesi beklenmemelidir. AB'nde ortak pazar ve merkezi bir parlamenter yapının oluşumuna rağmen üye ülkeler siyasi güçlerini koruma gayretindedirler (Spulber, 2007:6). AB üyesi ülkeler ekonomik bir entegrasyon çerçevesinde birleşseler bile, ülkeler kendi siyasi çıkarlarını ön planda tutma gayreti içerisinde dirler. Bu

durumun; siyasi entegrasyon sürecinde bazı pürüzleri ortaya koymakta olduğu şüphe götürmez bir gerçektir.

AB'nin entegrasyon sürecindeki en büyük sorun, üye olan ülkelerin kendi çıkarları doğrultusunda hareket etme yönünde bir eğilim içerisinde olmalarıdır. Bunun temel nedeni her üye ülkenin farklı tarihsel süreçlerden geliyor olmalarıdır. Bu durum kuşkusuz ülkelerin siyasi çıkarlarında bazı farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Örneğin, AB'nin siyasi ve ekonomik yönden güçlü bir üyesi olan İngiltere dış politikada AB'nin paralelinde olmaktan çok; ABD endeksli bir dış politika izlemektedir. Bu durum İngiltere'nin ABD'nin Ortadoğu politikasında ortak yönlü hareket etmesinde çok açık bir şekilde görülmektedir. Yine aynı şekilde İngiltere AB'nin ortak para birimi olarak euroyu kullanma konusunda gereken adımları atmayarak euronun kullanımı yerine kendi milli para birimini kullanmaktadır. İngiltere gibi önemli bir AB üyesi ülkenin, AB'nin entegrasyonun tam işleyişi açısından gerekli adımları atmıyor olması; kuşkusuz AB'nin bir siyasi ve ekonomik birlik olarak istikrar içerisinde hareket etmesinde önemli sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca AB üyesi ülkelerin ekonomik yönden tam anlamıyla aynı yapıda ve gelişmişlik seviyesinde olmamaları da AB'nin entegrasyon sürecini olumsuz yönde etkileyen diğer önemli bir faktördür.

III. Avrupa'da Parasal Birlik

Bir ekonomik birliğin iki önemli unsuru vardır. Bunlardan bir tanesi ekonomik birlik içerisinde yer alan iç pazarın etkin çalışması ve bir diğer önemli unsur ise; ekonomik birlik için oluşturulacak parasal birliğin etkinliğidir (Pekmans, 2001:368). Buradan hareketle denebilir ki; AB'ndeki etkin bir ekonomik birliğin oluşturulmasında parasal birlik domino taşı rolünü üstlenecektir. AB'nde Parasal birlik konusunda yaşanan her türlü olumsuz gelişme, AB'nde gerçek anlamda bir ekonomik entegrasyon yapısının oluşmasında yeni engellerin oluşumuna neden olurken, ekonomik entegrasyon temelinde oluşturulacak siyasi entegrasyonun da hep ileriye ertelenen bir süreç olmasına neden olmaktadır.

AB'nin parası ilk olarak ecu olarak isimlendirilmiştir. Aralık 1995 tarihinde, Madrid'de yapılan toplantıda ecu ismi euro olarak değiştirilmiştir. Yine aynı toplantıda; euronun üç aşama halinde yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Bu aşamaların ilki, Mayıs 1998'de APB'ne hangi üye ülkelerin hazır olduğunun kararı ile başlamıştır. 1 Ocak 1999'da başlayan ikinci aşamada APB üyesi ülkeler döviz kurlarını birbirlerine karşı sabitlemişlerdir ve aynı zamanda AMB euro yönetiminin otoritesi olarak kabul edilmiştir. Son aşama, 1 Ocak 2002'de 12 APB üyesi ülkede euronun resmi para birimi olarak yürürlüğe girmesiyle başlamıştır (McCormick, 2005:174-176).

1969 yılında Hague Zirvesinin yapıldığında, Avrupa Topluluğu tarafından Avrupa Para Birliği'nin oluşturulması fikri benimsenmiştir. Bu amaçla Pierre Werner başkanlığında bir komite oluşturulmuştur. Werner tarafından hazırlanan rapor; Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Rapora göre; bir parasal birlik

oluşumu üye ülkeler arasındaki döviz kuru dalgalanmalarını ortadan kaldıracaktı; ayrıca ekonomi politikaları konusundaki kararlar topluluk seviyesinde alınacak ve bu amaçla topluluğun kurumlarına gerekli yetkiler verilecektir (EL-Agraa A., 2004:157). “1 Mart 2002 tarihinde 12 AB üyesi ülkenin yer aldığı bir grup ülke ile euro bölgesinde euro resmi para birimi olarak yürürlüğe girmişti: Avusturya, Belçika, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Luxemburg, Hollanda, Portekiz ve İspanya” (Zestos, 2006a:1).

Bugün için AB’nde euroyu milli para birimi olarak kullanan ülke sayısı 19’ dur. Euroyu milli para birimi olarak kullanan AB üyesi ülkeler şunlardır: “Almanya, Avusturya, Belçika, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İrlanda, İspanya, İtalya, Kıbrıs(GKRY), Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Portekiz, Slovakya, Slovenya, ve Yunanistan.”

<https://www.ecb.rope.eu/euro/intro/html/map.en.html>

Nihai hedef; AB üyesi olan tüm ülkelerde euronun milli para birimi olarak kullanılmasıdır. AB’nde parasal entegrasyonun gerçekleştirilmesi, ekonomik ve parasal birliğin oluşturulabilmesi için son derece önem taşımaktadır. Parasal entegrasyona katılan üye ülkelerin döviz kurları birbirlerine karşı geri dönülmez şekilde sabitlenmiştir; ve ayrıca parasal entegrasyona bağlı olarak belli bir alan içerisinde sermayenin tam anlamıyla serbestçe dolaşımı söz konusudur (Tunçsiper ve Simal, 1998:102). AB’ndeki ekonomik entegrasyon sürecinin tamamlanabilmesi için hiç kuşku yok ki; tek bir para biriminin kullanımına ihtiyaç vardır. Ancak bu şekilde, üye ülkeler arasındaki ortak para politikalarının uygulanması söz konusu olabilecektir. APB’nin kurulmasında, Maastricht Anlaşması çok önemli bir rol oynamaktadır. AB’nde, APB’ne üye olan ülkeler ve üye olmayan diğer AB üyesi ülkelerle mevcut parasal ilişkilerde Döviz Kuru Mekanizması rol oynamaktadır. Döviz Kuru Mekanizması euro ile AB üyesi olan; fakat parasal birlikte yer almayan üye ülkelerin para birimleri arasında bir istikrarın yer almasını sağlamaktadır (Molle, 2006: 273).

Maastricht Anlaşması, yalnızca AB’nde bir parasal birliğin başlaması olarak kabul edilmemelidir. Bu anlaşma ile Avrupa Topluluğu isim olarak Avrupa Birliği (AB) haline dönüşmüştür. Söz konusu AB içerisinde yalnızca ekonomik ve parasal birlik değil; aynı zamanda siyasi birlik de yer almaktadır (Wyplosz ve Baldwin, 2004b:358).

AB’ni sadece ekonomik bir birlik olarak düşünmemek gerekir. AB içerisinde ekonomik birlik yanında siyasi birlik yer almıyorsa; zaten birlik yarım bir birlik olarak tanımlanacaktır. Maastricht Anlaşması’nın AB’nin bütünleştirici anlaşması olarak da görülmesi gerekmektedir.

AB’nde parasal entegrasyon sürecine katılmak için , yani diğer bir söylemle AB üyesi bir ülkenin milli para birimi olarak euroyu kullanabilmesi için; Maastricht dönüşüm kriterlerini yerine getirmesi gerekmektedir; söz konusu kriterler ülkelerin makroekonomik istikrarlarını sağlamalarına yöneliktir.

IV. Maastricht Dönüşüm Kriterleri

“APB’ne katılacak olan ülkenin enflasyon oranı birliğe üye en düşük enflasyona sahip üç ülkenin enflasyon ortalamasından en fazla yüzde 1.5 fazla

olmalıdır. Uzun dönem faiz oranları en düşük faiz oranına sahip üç üye ülkenin faiz ortalamasından en fazla %2 daha yüksek olmalıdır. Hükümet bütçe açıkları Gayri Safi Milli Hasılatı'nın yüzde üçünden fazla olmamalıdır. Hükümet borçları Gayri Safi Milli Masılatı'nın %60'ndan fazla olmamalıdır. Her ülkenin döviz kuru son iki yıl içerisinde devalüasyon yapmadan Döviz Kuru Mekanizmasının %2.25 normal band içerisinde olmalıdır” (Zestos, 2006b:56-57).

APB'ne katılacak olan ülkelerin ekonomik yönden bir istikrara sahip olmaları istenmektedir. Bunun temel nedeni; Euro Bölgesi'nde istikrarlı bir makroekonominin yaratılması hedefidir. İngiltere ve Danimarka Maastricht kriterlerini yerine getirmelerine rağmen euroyu milli para birimi olarak kullanmayı kendi tercihleri ile reddetmektedirler. Aslında İngiltere'nin euro konusunda büyük oranda çekimser kalmasının ana nedeni; İngiliz halkının muhafazakar bir yapıya sahip olmasıdır. İngiltere'deki siyasetçiler muhafazakar oyların kaybı endişesiyle euroyu milli para birimi olarak kullanma konusunda gerekli adımları atmakta çekimser davranmaktadırlar.

Euronun 19 AB üyesi ülkenin para birimi olması ve özellikle AB ekonomisinin lokomotifi konumunda olan Almanya'nın euroyu kullanıyor olması; ayrıca euro bölgesinde dünya endüstrisinde önemli yere sahip ülkelerin bulunması hiç kuşkusuz euroyu uluslararası para piyasalarında çok önemli bir yere koymaktadır. Almanya'nın en geniş ekonomiye sahip olmasından dolayı Avrupa Para Sistemi'nin her alanında önemli etkisi olmuştur (EL-Agraa A., 2007:216).

V. Avrupa Para Birliğine Katılmanın Fayda ve Maliyet Analizi

APB'ne katılan üye ülkelerin gerek ürün gerekse üretim faktörleri piyasasındaki entegrasyonu daha etkin olacaktır (Javanovic, 2005: 105). Tek para birimini kullanmaktan dolayı Euro Bölgesi'nde bir fiyat şeffaflığı oluşmuştur. Böylece Euro Bölgesi'nde satılan tüm ürünler euro ile satıldığından tüketiciler satılan ürünler arasında fiyat kıyaslamalarını çok daha etkin bir şekilde yapabilmektedirler. Bu durum ürünler arasındaki rekabeti artırmakta ve böylece fiyatların genel anlamda daha düşük seviyelerde yer almasını sağlamaktadır. Rekabete dayalı fiyat düşüklüğü tüketimi olumlu yönde etkilemekte ve bu durum ekonomide bütünsel anlamda olumlu bir yapı oluşturmaktadır.

APB üyesi ülkelerde tüm banka ve kredi kuruluşları kredi işlemlerini euro ile yapma durumunda olduklarından euronun kullanımı faiz rekabetini artırıcı unsur içermektedir. Böylece AB'nde rekabete dayalı etkin bir faiz politikası izlenebilmektedir. Ayrıca euronun yarattığı fiyat düşürücü etki Euro bölgesi'nde faiz seviyelerinin düşük olmasında rol oynamaktadır.

APB üyesi ülkeler arasında seyahat eden turistler açısından tek para birimini kullanmanın büyük yararı olmaktadır. Her turist gittiği ülkenin para birimini kullanmak ister; dolayısıyla cebindeki milli parasının bir kısmını döviz alım satımındaki farktan dolayı kaybetmektedir. Euronun tek para birimi olarak kullanılması, şüphesiz bu sorunu ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca benzer durum, işadamları açısından da geçerlidir. Her iş adamı gittiği ülkede o ülkenin para birimiyle iş yapmaktadır. Bu nedenle, döviz alım satımı yapmak zorundadır. Euro

bölgesinde tek para biriminin kullanılması sonucu turistler örneğinde olduğu gibi euro bölgesinde ekonomik faaliyette bulunmak isteyen iş adamlarının da döviz alım ve satımından meydana gelecek kayıplardan kurtulmaları söz konusu olmaktadır.

Parasal birliğe katılan ülkeler arasında tek para biriminin kullanımına bağlı olarak ülkeler arasında bir ödemeler dengesi sorunu yaşanmayacaktır. Belki bir üye ülkeden diğer üyeye para çıkışı girişinden daha fazla olacaktır; fakat bu durum ödemeler dengesinde bir açık olarak kayda alınmayacaktır (Baimbridge ve Whyman, 2000:51).

Euro bölgesinde tek para birimini kullanmanın tüm bu faydaları yanında kuşkusuz bazı maliyetleri de olacaktır. Herşeyden önce, APB üyesi ülkelerin kendilerine ait bir para politikası olmayacaktır. Bu durumda; ekonomik sorunları gidermek amacıyla kendi ekonomilerinde bir devalüasyon veya revalüasyon yönünde bir politika yapmak gibi bir şansları olmayacaktır. Diğer bir deyişle; bağımsız bir döviz kuru politikası uygulama yönüne gidemeyeceklerdir. AMB'nin uygulayacağı para politikalarının tüm APB üyesi ülkelerin ekonomilerine uyması gibi bir olasılık mümkün değildir. Örneğin, AMB genişleyici bir para politikası uygulama yönünde bir politika izlemeye karar verirse; bu durumda genişleyici para politikası yerine daraltıcı para politikası uygulama gereksinimi olan APB üyesi bir ülkeyi zor durumda bırakabilecektir. Bu yapı kuşkusuz üye ülkelerin ekonomik istikrarlarının üzerinde olumsuz etkilerin ortaya çıkmasına neden olabilecektir.

Bir düşünce tarzı olarak, bir ülkenin kendine ait bir para birimi yoksa, bu durumda o ülkenin bağımsızlığından da söz edilemez yönündeki bir görüş, APB'ne katılmanın bir diğer maliyeti olarak da değerlendirilmesi söz konusudur.

Diğer önemli bir maliyet de, yüksek enflasyon oranına sahip olan ülkelerde meydana gelecek olan senyoraj kaybıdır. Senyoraj, ülkelerin bütçe açıklarını kapatmak amacıyla para basmasıyla elde ettiği gelirdir. Dolayısıyla APB üyesi ülkelerin bu gelirden de yoksun olmaları söz konusudur (Bean, 1992: 33).

VI. Avrupa Merkez Bankası

AMB, Avrupa Merkez Bankaları Sistemi'nin bir parçasıdır. Bu sistemin içerisinde tüm APB üyesi ülkelerin merkez bankaları da mevcuttur. Euro bölgesinde izlenecek para politikaları konusunda tüm üye ülkelerin merkez bankalarının da sorumlulukları söz konusudur (Dominguez vd. 2006: 70-71). AMB bağımsız olarak çalışan bir kurumdur. Bu özellik Alman sisteminden alınmıştır. Ayrıca, AT anlaştmasının 108. maddesi de bu durumu belirtmektedir (Günoğur, 2007:184). AMB'nin tam olarak bağımsızlığının sağlanabilmesi için AMB'nin icra kurulunda yer alan üyeler sekiz yıllığına atanırlar ve söz konusu bu süre yenilenmemektedir. Yani sekiz yıl sonunda icra kurulunda yer alan herhangi bir üyenin yeniden aynı göreve atanması söz konusu değildir. Dolayısıyla, burada görev yapan üyelerin tekrar aynı göreve gelmek amacıyla siyasetçilerle aralarını iyi tutmak ve onların istemleri yönünde hareket etmek gibi bir durumları söz konusu değildir. Böylece AMB'nin tüm kararlarında tamamen bağımsız olarak

hareket edebilme olasılıkları mevcuttur (Visser, 2004:203). AMB yürürlüğe girip göreve başladığı zaman tarihsel açıdan hiçbir tecrübesi yoktu. Euronun yönetimi konusunda uygulayacağı politikaların AB'nde ne gibi etkiler yaratabileceği konusunda hiçbir deneyimi olmayan AMB, bir anlamda kendi tarihini ve saygınlığını oluşturmaktadır (Hitris, 2003:149).

Avrupa Merkez Bankası'nın temel hedefi; euro bölgesindeki fiyat istikrarını sağlamaktır.İkincil hedef olarak Topluluğun ekonomi politikalarını savunarak Topluluğun hedeflerine ulaşmada katkı koymaktır. Geçen süreç göstermiştir ki; Avrupa Merkez Bankası'nın ekonomide ekonomik performans, büyüme, ve işsizlik konularında fazla bir etkinliği bulunmamıştır. Avrupa Merkez Bankası'nın ABD Merkez Bankası'na kıyasla politika seçeneklerinde bazı farklılıklar yer almaktadır. Örneğin; ABD Merkez Bankası'nın hedefleri arasında yalnızca fiyat istikrarının sağlanmasına yönelik politikalar yer almamakta; aynı zamanda ekonomide tam istihdamın sağlanmasına yönelik politikalar da yer almaktadır (Feenstra ve Taylor, 2012:834-835).

VII. Avrupa Birliği Merkez Bankası Para Politikalarının Uygulanmasında Neden ABD Merkez Bankası Kadar Etkin Olamıyor

Ekonomik ve siyasi entegrasyon süreci devam eden bir yapının merkez bankası olarak Avrupa Birliği Merkez Bankasının, ekonomik ve siyasi entegrasyon açısından problemi olmayan bir yapının merkez bankası olan ABD Merkez Bankasına kıyasla para politikalarının etkin uygulanmasında bazı dezavantajlarla karşılaşması kaçınılmazdır.ABD Merkez Bankası tek bir ülkenin Merkez Bankasıdır. ABD, AB gibi üye ülkelerin bir araya gelmesiyle oluşan bir devlet yapısı konumunda değildir. ABD, devlet olarak bir bütünsellik içerisinde ve örneğin tek bir ekonomi bakanı veya dışişleri bakanı vardır. Dolayısıyla ABD'nin gerek ekonomik gerekse siyasi hedeflerine bir bütün olarak ilerleyebilme potansiyeli vardır. Fakat; AMB için durum öyle değildir. AMB'nin yalnızca euro bölgesinde para politikalarını gerçekleştirme misyonu vardır. Euro bölgesinde toplam 19 ülke yer almaktadır ve her üye ülkenin ayrı ekonomi yönetimleri vardır. AMB'nin bu ülkelerin ekonomilerini yönetme gibi bir fonksiyonu söz konusu değildir. Dolayısıyla, söz konusu ülkelerin ekonomi yönetimlerinde meydana gelecek olumsuzluklar direkt olarak euroyu etkileyebilecektir. Bu durum, Yunanistan örneğinde yaşanmıştır. Yunanistan ekonomisindeki kriz ve buna bağlı olarak Yunanistan'dan euro bölgesinden çıkabiliriz söylemlerinin yükselmesi; euroyu negatif yönde etkilemiş ve bu durumda AMB'nin ortaya koyduğu etkin bir politika olmamıştır. Yunanistan olayına benzer şekilde, euro bölgesinde başka ülkelerin de ekonomi yönetimlerinde yaşayacakları başarısızlıkların hiç kuşku yok ki; Yunanistan örneğindeki gibi euro üzerinde olumsuz gelişmelerin meydana gelmesine neden olacaktır. Olayın daha geniş boyutu; euro bölgesinde yer almasa bile, AB üyesi herhangi bir ülkede yaşanacak olumsuz iktisadi gelişmeler, yine uluslararası piyasalarda euro ve AB ile ilgili olumsuz algılamaların yükselmesine neden olacaktır.

Ayrıca, yapılan son seçimlerde İngiltere’de seçilen hükümetin, 2017 yılında AB üyeliği konusunda referanduma gitme görüşünü dile getirmesi; AB’nin güçlü üyesinde yaşayan halkın AB üyeliği konusunda memnuniyetsizliğini gösteriyor olması açısından çok önemlidir. Burada sorunun daha vahim yanı; İngiltere’deki AB ile ilgili referandum olayının, AB’nin diğer üye ülkeleri açısından da bir örnek oluşturma riskini yaratıp yaratmayacağıdır. Uluslararası piyasaların bu durumun yakın takipçisi olacağına kuşku yoktur. Tüm bu gelişmeler; kuşkusuz AB’ne ve bunun yanında AB’nin resmi para birimi konumunda olan euroya karşı önemli güven sorununu ortaya koymaktadır. AMB’nin üye ülke ekonomilerinin yönetimlerinde etkin bir rolünün olmaması; ayrıca İngiltere’de yapılması olası AB üyeliği referandumu gibi olumsuzluklar karşısında yaptırım gücünün bulunmaması; AMB’nin izlediği para politikalarının etkinliğinde önemli sorunlar yaratmaktadır. Fakat öte yandan, tek bir devletin merkez bankası konumunda olan ve AMB’nin karşı karşıya olduğu olumsuzluklara karşı uğraş verme durumu olmayan ABD’nin Merkez Bankası’nın uyguladığı para politikalarının etkinliğinin AMB’nin politikalarına kıyasla çok daha etkin olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. AB’nin ortak dış konularında tek bir güç olarak hareket edebilirliğinin önündeki en büyük engel, bazı AB üyesi ülkelerin AB entegrasyon sürecine farklı geleneksel ortaklıklardan, coğrafik yapılardan ve kültürel yapılardan gelmeleridir (Nello, 2005b:405).

AB’nin ortak dış ve güvenlik politikasının temel amacı, uluslararası konularda AB’nin kimliğini ortaya koymaktır. Ayrıca üye ülkelerin uluslararası siyasi konularda görüş alış verişlerinde bulunarak ortak harekette bulunmalarını amaçlayan ortak dış ve güvenlik politikasına rağmen; AB’nin bazı dış politikalarda nasıl hareket izleyeceği konusunda farklı görüşler ortaya çıkmaktadır (Nello, 2005c:398-399).

Bu gerçek ışığında hareket edilirse; AB’nde ABD’ye benzer bir yapının, diğer bir deyişle Avrupa Birleşik Devletleri şeklindeki bir yapının kurulabilmesi yakın gelecek açısından mümkün görülmemektedir. Bu durumda, AMB’nin ABD merkez bankası gibi gerçek anlamda istikrarlı bir para politikasını uygulayabilmesi uzun süreç alacaktır. AB’nde son nihai milli sınırlar belirlenerek; ABD benzeri bir yapı kurulana ve her AB üyesi devlet tarafından euronun milli bir para birimi olarak kullanılmaya başlanmasına kadar; AMB’nin etkin para politikalarının uygulanmasında ve etkin euro yönetimi konusunda çok ciddi çaresizlikler yaşaması kaçınılmazdır.

VIII. Yunanistan Ekonomik Krizi ve İngiltere’de Yapılması Muhtemel AB Referandumu Konusundaki Genel Değerlendirme

Yunan halkının alacaklıları tarafından sunulan ekonomik kurtarma programına 05.07.2015 tarindeki referandumda hayır yönünde oy kullanması; AB konusunda referandum planlarının yapıldığı İngiltere’yi AB’ye karşı daha güçlü hale getirmiş oluyor. Yunanistan’daki gelişmelerin İngiltere açısından daha çok siyasi olacağı görüşü vardır. Yunanistan’daki referandum sonucunun İngiltere başbakanı David Cameron’un AB’yle ilgili değişim gerekliliği görüşünü desteklediği; ayrıca İngiltere’de AB üyeliği konusunda yapılması muhtemel

referandumda Yunanistan halkından cesaret alacak olan İngiliz halkının da hayır yönünde oy kullanmasından endişe duyuluyor. Bu gelişmeler ışığında, Cameron'un İngiliz halkını AB'nde kalması için ikna edebilme şansının azalacağı da yapılan tahminler arasında. Ekonomi ve Dış Araştırma Merkezi (EDAM) Başkanı Sinan Ülgen'e göre; Yunanistan'ın euro bölgesinden çıkması gibi bir durumun meydana gelmesi; AB'nin güvenilirliğini zedeleyecek ve bu durum David Cameron'u AB'ye karşı daha güçlü konuma getirecektir. Ülgen'e göre; Yunanistan'ın euro bölgesinden çıkması gibi bir durum karşısında, AB'nin İngiltere'ye karşı çok daha yapıcı davranması söz konusu olacaktır. Çünkü; hem Yunanistan'ı euro bölgesinde tutamayan hem de İngiltere'yi kendi içinde barındıramayan bir AB büyük bir darbe almış olur. İngiliz başbakanı Cameron'a göre; İngiliz halkının yer alması gereken AB'nin yapılması gereken değişikliklerle daha iyi hale getirilmiş bir AB olduğudur. Cameron, Brüksel'in yetkilerinin azaltılmasını ve ayrıca dolaşım serbestliğinin de bazı kısıtlamalara tabi olmasını istemektedir.

<http://www.diyadinnet.com/HABER-183329-ingilterede-yunanistan-r%C3%BCzgar%C4%B1-london-city-of>

Yunanistan'daki ekonomik krizin bir sonucu olarak Yunanistan'da ekonomik tedbirler paketine Yunan halkının hayır demesi, AB açısından çok dikkatli olunması gereken ve acil olarak etkin çözümlerin üretilmesi gereken bir sürecin başlamasıdır. Çünkü bu gelişme, AB'ndeki AB karşıtlarının büyük oranda cesaretlenmelerine neden olma riskini taşımaktadır. APB içerisinde yer alan İspanya ve Portekiz gibi ülkelerde de ekonomik yönden sıkıntıların olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu ülkelerde de Yunanistan'dakine benzer ekonomik durumların ortaya çıkması durumunda, Avrupa Komisyonu, AMB ve İMF'nin hazırlayacağı acı reçetelere halkların Yunan halkından esinlenerek aynı şekilde bir referandum sonucu ile hayır deme yönüne gitmesi; AB'nde dağılma sürecini tetikleyen bir domino etkisinin oluşması yönündeki risk faktörlerini besleyebilir ve böyle bir durum, AB'nin ve euronun geleceklerini çok olumsuz yönde etkileyebilecek ciddi sonuçları doğurabilir. Gerçekte, Yunanistan'ın AB içerisinde ciddi anlamda bir ekonomik güç olma gibi bir durumu söz konusu değildir. Yunanistan AB'den veya APB'nden ayrılrsa bile, bu durumun AB'nin dünya ekonomisindeki pozisyonunu çok fazla etkilemesi söz konusu değildir. Buradaki gerçek sorun; AB'nin ekonomik açıdan sağlam temeller üzerinde oturup oturmadığı konusundaki endişeler ve dünya ekonomi otoritelerinin AB ekonomisi konusundaki bu endişeleri ne yönde algıladığıdır. 1981 yılında AB üyesi olan ve 2002 yılından beri euroyu milli para birimi olarak kullanan; diğer bir söylemle Maastricht kriterlerini yerine getiren bir ülke olan Yunanistan'ın bu hale gelmesi, APB'nin yapısını ve özellikle de AMB'nin istikrarlı bir euro yönetimindeki gücünü büyük oranda sorgular hale getirmiştir. Doğal olarak, APB üyesi olarak Yunanistan böyle bir krize sürüklenirken gerekli tedbirleri alamayan bir AB ve APB yönetimi, bundan sonra Yunanistan'daki duruma benzeyen bir gelişmenin oluşmaması için gereken önlemleri almada yine yetersiz kalacak mı? İşte bu sorunun uluslararası ekonomi piyasalarında sorulur hale gelmesi, AB'nin ve

euronun sürekli olarak sorgulanan bir perspektif içerisinde yer alması gibi bir riski ortaya koymaktadır. Daha önceleri AB ve özellikle euro bölgesi konusundaki temel algı; sıkı bir ekonomik disiplin içerisinde yer alan APB üyesi ülkelerde; Yunanistan'daki kriz bir yana, daha küçük boyuttaki bir krizin bile olma olasılığının çok uzak bir ihtimal olduğu yönündeydi; bir anlamda APB bölgesine büyük oranda bir güven söz konusuydu. Yunanistan'da yaşanan büyük boyuttaki ekonomik kriz, GKRY'nin ekonomik olarak çöküşü ve ayrıca Portekiz ve İspanya gibi diğer euro bölgesi ülkelerden de ekonomik kriz sinyallerinin yükselmesi, gerek AB'ye gerekse APB sistemine duyulan yüksek güveni sarsmıştır. Yunanistan krizinin gerek AB, gerekse euro için yarattığı en büyük maliyet, sarsılan bu güvendir. AB ve euro bölgesi açısından Yunanistan olayı önemli bir sınav niteliğindedir. AB ve euro bölgesi, Yunanistan krizini atlatmayı becerebilirlerse ve dahası, Yunanistan benzeri diğer olumsuz gelişmeler için kalıcı bir çözümü ortaya koyabilirlerse bu durumda AB ve euro bölgesi daha güçlü bir şekilde yollarına devam etme yönünde güçlü bir pozisyon kazanmış olacaktırlar. Ayrıca bu durum AB ve euro konusund sarsılmış olan uluslararası güven sorunun da aşılmasına yardımcı olabilecektir.

Ülkelerde uygulanan bütçe politikaları dış ticaret, faiz, ve döviz üzerinde yaratacağı etkiler aracılığıyla diğer ülke ekonomilerini de etkileyebilmektedir. Yunanistan'ın kamu borcunun yüksek oranda dış kreditorlere bağlı olması, Yunanistan'ın bütçe ile ilgili olarak uyguladığı bütçe politikasının etkisinin diğer ülkelere yayılma riskini artırmaktadır. Ülkelerin Ekonomik ve Parasal Birlik içerisinde yer almaları ve bundan dolayı ortak faiz oranı ve döviz kuru uygulamaları nedeniyle ekonomik krizlerin bir üyeden diğer üyeye yayılma riskini yükseltmektedir. Ülkelerin Ekonomik ve Parasal Birliğe üye olmamaları ve bundan dolayı ortak para birimini kullanmamaları, ekonomik krizlerin yayılması konusundaki riski de ortadan kaldırmaktadır. (Köse ve Karabacak, 2011: 304-305).

Ülke ekonomileri arasındaki entegrasyon derinliği ne kadar fazla ise; ülkelerde yaşanacak ekonomik krizlerin etkilerinin diğer ülkelerde en etkin bir şekilde hissedilmesi de o kadar kaçınılmazdır. Yunanistan'daki bir ekonomik krizin AB üyesi ülkelerde ve daha da fazla APB üyesi ülkelerde çok yakından hissedilmesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Yunanistan krizinin daha vahim yanı; AB üyesi olan 28 ülkenin yer aldığı koskoca bir blokun gerek siyasi, gerekse ekonomik geleceklerini olumsuz yönde etkileme potansiyeline sahip olmasıdır.

IX. Euronun Yolculuğu

Delor Raporuyla AB tek para yolculuğunda ilerlemektedir. Buna bağlı olarak; APB'nin fayda ve zararları konusundaki tartışmalar da devam etmektedir. APB'nin en büyük faydasının; APB'nde yer alan ülkelerde tek para biriminin kullanımına bağlı olarak yatırım ve ticari konularda bir döviz belirsizliğinin yer almayacak olmasıdır (McDonald, 2005: 121). On üç yıl önce yürürlüğe giren euronun bugüne kadar başarılı bir seyir izlediği söylenebilir. Euronun 2002 yılında yürürlüğe girmesiyle uluslararası para piyasalarında üç temel para birimi yerini almıştır. Bu para birimleri Dolar, Yen ve Eurodur.

"Euro bölge ekonomisi ölçek, istikrar ve güç açısından ABD'den sonra ikinci sırada yer almaktadır; bu durum euronun sınırları dışında da çekiciliğini artırmaktadır. Üçüncü ülkelerdeki kamu ve özel sektörler euroyu ticaret ve reserve para gibi çok farklı amaçlar için elde tutup kullanmaktadırlar. Bundan dolayı bugün euro ABD dolarının ardından ikinci en önemli ulualararası para birimidir. Euronun uluslararası finansal piyasalarda geniş çaplı kullanımı, onun küresel duruşunu belirlemektedir. Euro dünya çapındaki hükümet ve kurum borçlarının sağlanmasında artarak kullanılmaktadır. 2006 yılının sonunda uluslararası borç piyasasında ABD'nin payı %44 iken, euronun payı üçte bir olmuştur. Küresel bankalar belirgin orandaki borçlarını dünya çapında euro cinsinden yapmaktadırlar. Yabancı döviz piyasalarında euro ikinci sırada en çok işlem gören para birimidir; günlük işlem hacmi %40'tır. Bir çok ülke paralarını euroya bağlı olarak yönetmektedirler; bu durum euroyu bir çapa veya referans para yapmaktadır. "

http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/world/index_en.htm

Euronun şanslı bir para birimi olarak yürürlüğe girmiş olduğu söylenebilir. Çünkü, euro 2002 yılında yürürlüğe girdiği zaman bunlar içerisinde Yunanistan hariç, 11 güçlü AB üyesi ekonomisinin para birimi olarak yürürlüğe girmiştir. Özellikle 12 üye arasında AB içerisinde en geniş ve istikrarlı bir ekonomik yapıya sahip olan Almanya'nın bulunması, euro para birimi için önemli bir şanstır. Ayrıca; AB'nin üye sayısının 12 üyeden daha fazla olduğu ve böylece diğer güçlü ve istikrarlı ekonomik yapıya sahip AB üyesi ülkelerin de APB'ye katılmasıyla euronun daha geniş ve güçlü bir ekonomik yapının para birimi olarak uluslararası para piyasalarında daha çok işlem kapasitesine sahip para birimi olacağı tartışılmaz bir gerçektir. Ocak 1999 tarihi ile 2000 Eylül tarihleri arasında euro ABD Doları karşısında %25 civarında değer kaybetmiştir. Bu durum karşısında ABD, Japonya, Kanada ve İngiltere Merkez Bankaları euroya karşı müdahalede bulunmuşlardır (Daniels ve Vanhoose, 2005: 300). Burada yapılan müdahalenin ana nedeni dünya ticaretinin euro bölgesine kayma konusundaki endişeydi.

Euronun henüz daha entegrasyon sürecini tamamlayamamış ve zaman zaman gerek ekonomik gerekse siyasi yönden şiddetli entegrasyon depremleri yaşayan bir ekonomik blokun para birimi olması, euronun talihsiz olan yanıdır.

X. AB'nin Entegrasyon Süreci ve Dağılma Riski

AB'nin entegrasyon sürecindeki en büyük sorun, üye olan ülkelerin kendi çıkarları doğrultusunda hareket etme yönünde bir eğilim içerisinde olmalarıdır. Bunun temel nedeni her üye ülkenin farklı tarihsel süreçlerden gelmeleridir. Bu durum kuşkusuz ülkelerin siyasi çıkarlarında bazı farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Örneğin, AB'nin siyasi ve ekonomik yönden güçlü bir üyesi olan İngiltere dış politikada AB'nin paralelinde olmaktan çok; ABD endeksli bir politika izlemektedir. Bu durum İngiltere'nin Ortadoğu politikasında ABD ile ortak yönlü hareket etmesinde çok açık bir şekilde görülmektedir. Yine aynı şekilde, İngiltere AB'nin ortak para birimi olarak euroyu kullanma konusunda gereken adımları

atmayarak euronun kullanımı yerine kendi milli para birimini kullanmaktadır. İngiltere gibi önemli bir AB üyesi ülkenin, AB'nin entegrasyonun tam işleyişi açısından gerekli adımları atmıyor olması; kuşkusuz AB'nin bir siyasi ve ekonomik birlik olarak istikrar içersinde hareket etmesinde önemli sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ayrıca AB üyesi ülkelerin ekonomik yönden tam anlamıyla aynı yapıda ve gelişmişlik seviyesinde olmamaları da AB'nin entegrasyon sürecini olumsuz yönde etkileyen diğer önemli bir faktördür.

Özellikle Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs sorununa çözüm bulunmadan AB'ye tam üye yapılması; AB'nin genişleme politikası ile ilgili olarak yaptığı önemli bir hatadır. Çünkü Kıbrıs adası iki ayrı toplumdandır oluşmaktadır ve bugün için adanın yalnızca Güney Kıbrıs Rum Yönetimi AB'ye üyedir. Kıbrıslı Türkler adanın Kuzeyinde yaşayan toplum olarak AB'nin dışında kalmışlardır. Bu durum, Kıbrıs adasında AB müktesebatının Güney Kıbrıs'ta geçerli olduğu, fakat Kuzey Kıbrıs'ta askıda olduğu bir durumu yaratmıştır. Çünkü AB Kıbrıs adasının yalnızca Güney bölgesini değil; dünyanın tanıdığı Kıbrıs Cumhuriyeti'ni AB'ye üye yapmıştır ve adanın Kuzeyi de uluslararası hukuka göre söz konusu Cumhuriyete dahildir.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıslı Türkler yer almadan tek başlarına AB'ye tam üye yapılması; Kıbrıs adasında bulunması muhtemel bir çözüme de önemli ölçüde olumsuz bir etki yapmıştır. AB üyeliğini garantilemiş olan bir Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs adasında barış yapma konusunda çok fazla bir gereksinimi kalmamıştır. AB, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni AB'ye üye yapmakla uluslararası bir sorun olan Kıbrıs sorununu kendi bünyesine taşımıştır.

Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye üyeliklerinde de bazı yanlış unsurlar yer almaktadır. Her iki üye ülkenin de serbest piyasa ekonomisine bağlı bir ekonomik geçmişi yer almamaktadır. Dolayısıyla serbest piyasa ekonomisinin gerektirdiği koşulları tam olarak ekonomisinde oluşturmada ve ekonomik yapılarını AB üyesi olabilme konumuna getirmeden Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye tam üyelikleri hatalı olmuştur.

Burada gerek Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin gerekse Bulgaristan ve Romanya'nın yanlış zamanda AB'ye üye yapılmalarında siyasi bazı noktaları aramak gerek.

AB, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni AB'ye üye yaparak stratejik yönden çok önemli olan bir adada söz sahibi olmayı amaçlamıştır. Böylece Kıbrıs sorunu ile ilgili olarak yaşanacak tüm gelişmelerde AB'nin etkin durumu söz konusu olacaktır.

Eskiden sosyalist blokta yer alan Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye üye yapılmalarında AB'ndeki sosyalist yapıların etkilerinin ortadan tamamen kaldırılması hedeflenmiştir. Çünkü, bu şekilde söz konusu ülkelerin herhangi bir şekilde eski yönetimlerine dönme şansları tamamen ortadan kaldırılmış olmaktadır. Böylece AB yapısından serbest piyasa ekonomisinin olumsuz yönden işleyişine neden olacak tüm unsurlar ortadan kaldırılmış olmaktadır.

XI. Genel Özet ve Sonuç

Avrupa'da uzun yıllar boyunca süren savaşlar AB'ndeki barışa ve huzura olan ihtiyacı artırmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda Avrupa'da bir birlik kurma fikri giderek daha fazla önem kazanmış ve süreç AB'nin bugünkü konumuna kadar gelmiştir. Bugün için AB'nin entegrasyon süreci her ne kadar da istenilen seviyede olmasa da yine de geline nokta çok önemlidir. AB'ni oluşturan üye ülkeler ekonomik yönden bir çıkar birliği içerisinde oldukları sürece, birbirleri ile çatışma riskleri hiçbir zaman olmayacaktır. AB bir anlamda Avrupa kıtası açısından bir barış ve çatışmazlık garantisidir. Yunanistan'da yaşanan ekonomik kriz, İngiltere tarafından yapılması muhtemel AB Referandumu ve yine AB'nin bazı üyelerinde yaşanan ciddi anlamdaki ekonomik krizler AB'nin dağılacağı söylemlerini uluslararası arenada artırmaktadır. İngiltere'nin AB konusunda bir referandumdan bahsediyor olması ve bu yönde atılacak adımlar AB'de üye olup ta rahatsızlık duyan bazı üye ülkeleri büyük oranda cesaretlendirebilir. Olası bir referandumda hayırın çıkması AB'nin geleceğini çok olumsuz yönde etkileyecektir. İngiltere'nin önemli bir üye olarak euro kullanımı konusunda çekimser bir yapıda olması da AB'ndeki ekonomik entegrasyon sürecinin sağlanmaması açısından önemli olumsuzlukları içermektedir. İngiltere dış siyaset konusunda da AB'den daha fazla ABD ile önemli bir uyum içerisindedir. İngiltere dış politika birliği açısından önemli bir örnektir; fakat burada AB üyesi ülkelerin farklı tarihleri olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Dolayısıyla AB'nde dış siyasette bir bütünlük sağlanması olasılığı oldukça küçüktür. Bu durum tabii ki AB'ndeki siyasi entegrasyonun etkin olarak sağlanabilmesinde önemli bazı prüzleri oluşturmaktadır. Bu nedenle AB'nin izlediği ekonomik ve siyasi entegrasyon süreci, her yönüyle zor ve karmaşık bir süreçtir.

AB'nde tek para birimi olarak euronon kullanımı bazı dezavantajlar yanında önemli avantajları kapsayacaktır. AB'nde tek para birimini kullanımına bağlı olarak gerek enflasyon seviyelerinde gerekse faiz seviyelerinde yaşanan olumlu gelişmeler AB ekonomisi açısından, yatırımlar, istihdam ve ekonomik büyüme yönünden önemli katkıları da beraberinde getirmektedir. AB açısından euronun milli bir para birimi olarak kullanılıp kullanılmaması ile ilgili olarak herhangi bir tartışmanın bile ortaya konması çok anlamsız olacaktır. AB eğer tek bir ekonomik yapıyı yaratmak ve buna bağlı olarak da politik birliği yaratmak istiyorsa bunun dışında bir seçeneği yoktur. Tek para birimini kullanmak ortak para politikalarının kullanımını da zorunlu hale getireceğinden politik birlik te oluşmuş olacaktır.

AB, bir yandan üye ülke sayısını artırırken, bir yandan da APB'ne katılan ülke sayısını artırmaktadır. Bu durum doğal olarak AB'nin bir bütünsel yapıda yönetimini her yönüyle daha fazla sorunun yaşandığı bir durum haline getirmektedir. Bu zor ve karmaşık yapı içerisinde AMB'nin etkin bir görev sürdürebilmesi çok fazla olası görülmemektedir. AMB sadece euronun yönetiminde yetkili olabiliyor. AMB'nin euro bölgesindeki ülke ekonomilerini veya AB üyesi ülkelerin ekonomilerini yönetmek gibi bir fonksiyonu bulunmamaktadır. Dolayısıyla euro bölgesinde ve AB üyesi ülke ekonomilerinde

yaşanması muhtemel tüm olumsuzluklar ve ayrıca siyasi açmazlar euroyu en kötü şekilde etkileyebilmektedir. AB ve APB'nde yaşanan tüm ekonomik ve siyasi olumsuzluklar, piyasalar tarafından AB ve APB'nin geleceği ile ilgili risk olarak algılanmaktadır.

Paranın her zaman güvenli limanları sevdiği gerçeği her zaman geçerlidir; ve bu durum kuşkusuz euro bölgesi ve AB için de geçerlidir. Euronun on üç yılı değerlendirildiğinde, euro için başarılı ve istikrarlı bir para birimi olduğu yönünde bir değerlendirmenin yapılması mümkündür. İlk başlangıçlarda bir çok kişi için yürürlüğe girmesinin bile hayal olduğu bir para birimi olarak euronun bugüne kadar izlediği süreç karşıtlarını yanıltmıştır. Ancak bu durum euronun AB'de ve euro bölgesinde yaşanan ekonomik ve siyasi olumsuzluklara bağlı olarak geleceği konusundaki muhtemel endişeleri dindirememektedir. Özellikle, Yunanistan'daki ekonomik krizin yarattığı olumsuz etkiler, Yunanistan'da ekonomik kriz pakati için yapılan referandumda hayırın çıkması, İngiltere'nin AB üyeliği konusunda muhtemel bir referandumu gerçekleştirme olasılığının mevcudiyeti ve olası bu referandumda İngiliz halkından Yunanistan halkının etkisiyle hayır çıkma riskinin yer alması, AB'nin ve euronun geleceği konusundaki risk endişelerini tavana çıkarmaktadır. AMB'nin bahis konusu bu olumsuz gelişmeleri önleyebilecek bir otoritesi söz konusu değildir; dahası AB'nde böyle bir mekanizmanın varlığı da söz konusu değildir.

Yunanistan krizi, olası İngiltere referandumu, ayrıca AB ve euro bölgesindeki ülke ekonomilerindeki kriz sinyalleri; uluslararası piyasaların AB'yle ilgili endişe algılarını artırmaktadır. AB'nde söz konusu krizlerin atlatılma bile benzerlerinin ortaya çıkmamasının AB tarafından garanti edilememesinin söz konusu olması uluslararası piyasaların endişelerini daha da derinleştirmektedir. Tüm bu olumsuz durumlar, AB'nin geleceği ile ilgili endişelerin beslenmesine neden olmaktadır. Bundan dolayı, AB'nde ve euro bölgesindeki muhtemel iktisadi ve siyasi olumsuz gelişmeler mevcudiyetini Amerika Birleşik Devletleri'ne benzer bir Avrupa Birleşik Devletleri yapısı oluşturulana kadar sürdürecektir. Bu süreç tamamlanana kadar, euronun önemli iniş ve çıkışlarının olması yüksek olasılık dahilindedir. Bu süreç içerisinde AMB'nin bugünkü gibi euronun etkin yönetimi konusunda birçok çaresizlikleri olacaktır. AB entegrasyon sürecindeki ekonomik ve özellikle siyasi entegrasyon konularındaki engelleri hızlı bir şekilde aşarak üye kabülünü tamamlarsa Avrupa Birleşik Devletleri şeklinde tek bir devlet yönetimini oluşturma şansını yakalayacaktır. Böyle bir durumda da euro gelecekte çok daha fazla güven duyulan bir para birimi olabilecektir.

Avrupa Birliği'nin bugünkü ekonomik ve siyasi yapıyla, Avrupa Birliği Merkez Bankasının uyguladığı para politikalarının etkin olması konusunda sorunlar yaşadığı ve dolayısıyla AB'nin ekonomik hedeflerinde ulaşmasında istediği şekilde etkin rol oynayamadığı tartışılmaz bir gerçektir.

KAYNAKÇA

- BAIMBRIDGE, M., BURKITT, B., WHYMAN, P. (2000), *The Impact of The Euro. Great Britain, Macmillan Press Ltd.*.
- BEAN, R. Charles (1992), *Economic and Monetary Union in Europe. Journal of Economic Perspectives, Volume 6, Number 4:33. DOI: 10.1257/jep.6.4.31*
- DANIELS, Joseph and VANHOOSE, David., (2005) *International Monetary And Financial Economics* (3rd ed.). USA. Thomson, South-Western.
- DOMINGUEZ, M.E. Kathryn (2006), *The European Central Bank, the Euro, and Global Financial Market. Journal of Economic Perspectives. Volume 20, Number 4:70-71. DOI: 10.1257/jep.20.4.67*
- EL-AGRAA, A. (2004) *The European Union* (7th ed.). England. Prentice Hall, Pearson Edition. (2007), *The European Union* (8th ed.). England. Cambridge University Press.
- FEENSTRA, Robert and TAYLOR, Alan (2012), *international economics. Worth Publishers, A Macmillan Higher Education Company.*
- GÜNUĞUR, Haluk (2007), *Avrupa Birliği. Avrupa Ekonomik Danışma Merkezi Yayını, Bilim Serisi-3, Ankara. Reklam Reklam ve Tasarım LTD.ŞTİ.*
- HITRIS, Theo (2003), *European Union Economics* (5th ed.) England. Pearson Education Limited.
- JOVANOVIĆ, N. Miroslav (2005), *The Economics of European Integration. England. Edward Elgar Publishing Limited.*
- KÖSE, Yaşar ve KARABACAK, Hakan (2011), *Yunanistan Ekonomik Krizi. Nedenleri, Etkileri ve Alınan Tedbirlere İlişkin Bir Değerlendirme. Maliye Dergisi, Sayı 160. Ocak-Haziran. 304-305. http://dergiler.sgb.gov.tr/calismalar/maliye_derqisi/yayinlar/md/160/014.pdf*
- MCCORMICK, John (2005), *Understanding The European Union* (3rd ed.) New York. Polgrawe Macmillan.
- MCDONALD, F. and DEARDEN, S. (2005), *European Economic Integration* (4th ed.). England. Prentice Hall. Pearson Edition.
- MOLLE, W. (2006), *The Economics of European Integration* (5th ed.). England. Ashgate Publishing Limited.
- NELLO, Susan (2005a), *the european union economics, politics and history. The McGraww-Hill companies.* (2005b), *the european union economics, politics and history The McGraww-Hill companies.* (2005c), *the european union economics, politics and history. The McGraww- Hill companies.*
- PELKMANS, Jacques (2001), *EUROPEAN INTEGRATION Methods and Economic Analysis* (2nd ed.). Prentice Hall. England.
- SPULBER, Daniel (2007), *Global competitive Strategy. Cambridge University Press.*
- TUNÇSİPER, B. ve YAKUT, Şimal (1998), *Avrupa Birliği'nin Ekonomik Parasal Birlik Hedefi ve Türkiye'nin Uyumu. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 102. <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c1s1/makale/c1s1m7.pdf>*
- VISSER, Hans (2004), *A GUIDE TO INTERNATIONAL MONETARY ECONOMICS Exchange Rate Theories, Systems and Policies. UK. Edward Elgar Publishing Limited.*
- WYPLOSZ, Charles and BALDWIN, Richard. (2004a), *The Economics of European Integration. The McGraw-Hill Companies.* (2004b), *The Economics of European Integration. The McGraw-Hill Companies.*
- ZESTOS, K. George (2006a), *European Monetary Integration. Thomson South Western.* (2006b), *European monetary integration. Thomson South Western*
- 2015'e Girerken Avrupa Birliği, Röşen Şahbazov, *Eko Avrasya Danışma Kurulu Üyesi*
<http://ekoavrasya.net/Duyuru.aspx?did=161&lang=TR> (17.06.2015)
<http://avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi/ab-nedir/ueye-uelkeler.html> (09/07/2015)
- European Central Bank, Eurosystem, Euro area 1999-2015
<http://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/map.en.html> (15/07/2015)
<http://www.diyadinnet.com/HABER-183329-ingilterede-yunanistan-r%C3%BCzgar%C4%B1-london-city-of> (09/07/2015)
- European Comission, *ECONOMIC AND FINANCIAL AFFAIRS, The Euro in The World*
http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/world/index_en.htm (16/07/2015)